

NY ROLL FÖR SJUKGYMNASTEN:

Kommunicerande länk i arbetslinjen

En ny roll som kommunikatör för arbets sökande. Det får sjukgymnasterna inom Hermesprojektet i Simrishamn. Projektet ska leda till en modell för hur myndigheter och sjukvård bättre kan samverka kring arbetslösa och sjukskrivna med medicinska och psykiska funktionshinder.

text & foto: ERIK SKOGH

– **TA DET NU FÖRSIKTIGT** med fingrarna, uppmanar sjukgymnasten Susanne Bergkvist.

– Du ser när det börjar bli rött, skämtar Stig Ott och startar den eldrivna figursågen nere i verkstaden på RMS (Rehabiliteringsmedicin Simrishamn).

Han tillhör det så kallade Hermesprojektet ,dit arbetsförmedlingen, försäkringskassan och

Möte. En av rehabiliteringens grundbultar är att möta människan där hon är och utifrån det hjälpa henne vidare, menar sjukgymnasten Susanne Bergkvist. Stig Ott visar upp sin färdighet vid den eldrivna figursågen.

socialförvaltningarna i sydöstra Skåne kan skicka arbetslösa eller sjukskrivna för en medicinskt förstärkt arbetsrehabilitering. Ökad arbetsförmåga och livskvalitet är målet. Samt att få deltagarna i arbete eller utbildning.

RMS ligger bakom initiativet och erbjudandet består av tre delar. Först en fyra veckors gruppintroduktion. Sedan möjlighet till förpraktik i RMS:s verkstad eller rehabiliterings-trädgården Haven Österlen (se separat artikel). Plus tillgång till en egen kontaktperson ur RMS:s multiprofessionella rehabteam. Kontaktpersonen ska vara ett stöd i arbetssökandet och underlätta kommunikationen med handläggare och arbetsgivare.

Sågklingans färd genom träet når sitt slut. En skyttel har tagit form. Stig Ott stänger av maskinen. Larmet dör ut.

– Så perfekt du gör det, du slinter inte ett dugg. Ska den färgläggas? undrar Susanne Bergkvist som är Stig Otts kontaktperson.

– Nä, den ska bara slipas för att glida lätt i vävstolen, svarar 56-åringen som har nedsatt arbetsförmåga till 50 procent.

HERMESPROJEKTET finansieras under tre år av Europeiska socialfonden med 20 miljoner kronor. Totalt ska 350 personer ingå och deltagarna skrivs in under sex månader. Den första gruppen på 8-10 personer togs emot i mars 2010. Stig Ott arbetade fram till den 1 januari 2009 som kanslist vid en golfklubb, men verksamheten blev ideell och personalen sades upp. Han är inte optimistisk över sina chanser på arbetsmarknaden.

– Jag har varit här nere på verkstaden ända sedan introduktionen för det har varit svårt att placera ut mig. Vi ska köra till Borstakungen i Onslunda i morgon och titta i fall det är nå-

Kontaktperson. Inom Hermesprojektet ligger fokus på vad deltagarna vill och kan, snarare än att starta en behandling. Sjukgymnasten Susanne Bergkvist är Stig Ott's kontaktperson.

gon miljö jag eventuellt skulle kunna klara av, säger Stig Ott.

Han får inte lyfta tungt efter en ryggoperation. För tre år sedan drabbades han dessutom av en progressiv ögonsjukdom. Vissa dagar är allt bra men för det mesta gör överkänsligheten mot ljus, damm och bläst att han knappt kan se. Därför låter Stig Ott helst de mörka glasögonen sitta på inne i verkstadens skarpa lysrörsbelysning. Men han ångrar inte att han tackade ja till Hermesprojektet.

– Det är positivt att komma ut och träffa människor och inte gräva ner sig där hemma, tycker Stig Ott.

HAN FÅR MEDHÅLL av Eva Andersson, utförsäkrad från försäkringskassan, som sedan tre år tillbaka har varit sjukskriven för utmattningsdepression.

– För mig har det hjälpt jättemycket bara att komma hit. Här behöver man inte låtsas, här är alla lika och man känner sig inte ensam om

sina problem, säger Eva Andersson, som precis fått sin förpraktik förlängd med fyra veckor.

Deltagarna upplever ofta att de bär på en fasad, till och med inför sin familj, bekräftar Susanne Bergkvist och hennes kollega, sjukgymnasten Bo Sandberg. Mötet med likar har därför en viktig terapeutisk funktion, vilket märks redan under introduktionen. Grupperna sätts ihop utan några särskilda kriterier. Förutom att könsfördelningen inte får bli för skev.

INTRODUKTIONEN innehåller flera delar. Bland annat görs en medicinsk teambedömning där deltagarens behov, kapacitet och egna önskemål kartläggs. RMS:s team består av såväl läkare, sjukgymnast och arbetsterapeut som kurator och psykolog. Därefter sätts ett aktivitetsprogram ihop med hemuppgifter. Exempelvis att skriva sitt cv eller börja motionera.

– Många tycker att det är skämmigt att vara ute och promenera när man är arbetslös eller långtidssjukskriven. Där kan vi bidra som sjuk-

”Genom ett fortlöpande medicinskt stöd optimerar individen sina möjligheter att komma i arbete”

”Rehabiliteringens stora problem är att så många myndigheter är inblandade”

Arbetsställning. Det gäller att vara rak i ryggen, berättar Eva Andersson som bland annat använder vävandet till att öva in rätt arbetsställning.

FAKTA

RMS

RMS är en privat rehabiliteringsmedicinsk klinik, specialiserad på teambaserad smärtehabilitering. Verksamheten startade 2001 och i teamet ingår läkare, sjukgymnaster, arbetsterapeuter, kuratorer och psykologer. Verksamhetschef är Svante Larsson, specialistläkare i rehabiliteringsmedicin och algologi. Han var 1991–2001 chef för Karolinska sjukhusets rehabiliteringsmedicinska universitetsklinik. RMS är en del av Region Skånes kompetenscentrum för smärtehabilitering.

gymnaster och motivera till fysisk aktivitet, säger Bo Sandberg.

Under introduktionen håller teamet också utbildningsdagar.

– Som sjukgymnast kan man exempelvis tala om stress ur ett fysiskt perspektiv och gå igenom hur man kan träna när man är spänd. Sedan lägger vi mycket fokus på avspänning och ergonomi också, säger Susanne Bergkvist.

EFTER INTRODUKTIONEN formuleras en individuell plan, indelad i fyra veckors pass. Vissa deltagare ger sig direkt ut på arbetsmarknaden med hjälp av sina egna, RMS:s eller arbetsförmedlingens kontakter. Andra erbjuds förpraktik för en mjukare övergång till arbetslivet eller vid brist på andra alternativ.

Hela tiden följer kontaktpersonen upp och reviderar planen.

Valet av stödperson styrs främst utifrån vem deltagaren känner mest förtroende för. Teamet finns alltid som en bakomliggande resurs, betonar de bägge sjukgymnasterna. Att jobba i team ser de nästan som en förutsättning, eftersom deltagarnas problematik ofta är en mix av medicinska, psykiska och sociala hinder. Den stora nyheten i projektet är just kontaktperso-

nens roll som budbärare gentemot arbetsgivare och handläggare. Kontaktpersonen blir även deltagarens länk till sjukvårdens samlade kompetens.

– Bara detta att prata myndigheternas språk och förstå vad som gäller inom lagstiftning och regelverk, att vara ute på arbetsplatser och försöka sälja in deltagarna – det är en ny roll för mig. Tanken är också att vi ska understödja och förstärka det friska, naturligtvis med respekt för det sjuka, och hjälpa deltagarna vidare med vad de kan, snarare än att starta en behandling, förklarar Susanne Bergkvist.

DET HANDLAR OM deltagare, inte om patienter, poängterar Bo Sandberg. Att ökad livskvalitet ingår i målsättningen ser han som särskilt positivt. Det ger möjlighet till ett större grepp om individens situation än att enbart vara inriktad på exempelvis smärtreducering.

Samarbetet med handläggarna fungerar också överraskande bra, konstaterar sjukgymnasterna. Alla inblandade är måna om att lyssna och bidra med sin kompetens. Behovet av medicinska kontaktpersoner för handläggarna på arbetsförmedlingen framgår tydligt. Det beror bland annat på att myndigheterna i sin

Arbetspraktik. Elisabeth Marriott har fått sin arbetspraktik på Haven Österlen via Hermesprojektet och trivs med att påta i jorden.

”Det krävs ett enormt engagemang från samhället för att hjälpa individen till rätt plats”

strävan efter renodlade verksamheter dragit ned på medicinska utredningar och rehabiliteringsinsatser. De nya sjukskrivningsreglerna som infördes 1 juli 2008 gör inte saken bättre.

– Det jag länge har upplevt som rehabiliteringens stora problem är att så många myndigheter är inblandade, med nästintill vattentäta skott i informationsutbytet. Man har olika kulturer och regelverk och någonstans kommer de här patienterna i kläm. Särskilt i dag när folk utförsäkras från försäkringskassan, inte därför att de är friska utan för att tiden har gått, och slussas över till arbetsförmedlingen som helt saknar medicinsk kompetens, säger Svante Larsson, verksamhetschef för RMS och initiativtagare till Hermesprojektet.

PROJEKTET SKA ÄVEN leda till en modell för hur myndigheter och sjukvård bättre kan samverka kring arbetslösa och sjukskrivna med medicinska och psykiska funktionshinder. Tanken är att individen, oberoende av var han eller hon befinner sig i socialförsäkringssystemet, ska ha tillgång till samma medicinska stöd. Det skapar kontinuitet, vilket minskar både det mänskliga lidandet och myndigheternas överföringskostnader. Genom ett fortlö-

pande medicinskt stöd optimerar individen sina möjligheter att komma i arbete, menar Svante Larsson.

Samtidigt råder ett tufft läge på dagens arbetsmarknad. Susanne Bergkvist efterlyser därför att även arbetsgivarna tar sitt ansvar.

– Under en period måste det få finnas en ”gräddfil” för folk som inte är fullt arbetsföra som hjälper dem att komma igång. I dag är du antingen frisk eller sjuk, men många befinner sig någonstans mittemellan. Det krävs ett enormt engagemang från samhället för att hjälpa individen till rätt plats, slår Susanne Bergkvist fast. ○ →

FAKTA

Hermesprojektet

Hermesprojektet drivs av RMS i samarbete med arbetsförmedlingen, försäkringskassan och kommunernas socialförvaltningar i sydöstra Skåne (Simrishamn, Sjöbo, Tomelilla och Ystad). Projektet löper 2010-2012 och riktar sig till arbetslösa och sjukskrivna. Medicinska och psykologiska

insatser samordnas med utbildning och arbetspraktik för att underlätta arbetsåtergång.

Totalt ska 350 deltagare ingå i projektet som finansieras av Europeiska socialfonden med ett stöd på 20 miljoner kronor.

Hermes var gudarnas budbärare inom den grekiska mytologin.

Trädgård för arbetsträning. I växthuset "Stora Vinter" i Haven Österlen är det grönt året om och favoritväxten är pelargonier som kan blomma ända fram till jul. Fr. v. sjukgymnasterna Susanne Bergkvist, Bo Sandberg och verksamhetschef Inger Blomgren Larsson.

Rehabträdgården blev för populär

Den sista augusti stängde Haven Österlen portarna för allmänheten. Anledningen var att rehabiliterings-trädgården utanför Simrishamn blivit ett alltför populärt turistmål.

REHABILITERINGSMEDICIN Simrishamn (RMS) hade behov av att kunna erbjuda arbetsträning i en lugn och tillåtande

miljö. Lösningen blev rehabträdgården Haven Österlen.

Bygget har pågått under fem år och står nu i princip klart. En muromgärdad trädgårdspark med många färgsprakande rum och vackra byggnader. Bara fantasin sätter gränser för rehabmöjligheterna, menar verksamhetschefen Inger Blomgren Larsson.

Fysiska träningsmål som ökad styrka, rörlighet, kondition och koordination kan kombineras med kognitiva uppgifter som att lära sig latinska namn och räkna ut hur många plantor det går åt på en viss yta.

Genom att skapa egna rutiner och ingå i en större grupp tränar man psykisk uthållighet och arbetsocial förmåga.

”Bara fantasin sätter gränser för rehabmöjligheterna”

EFTERHAND HAR Haven Österlen även blivit ett populärt turistmål. Utvecklingen mot visningsträdgård med butik innebär dock både för- och nackdelar. I år stängde man därför Haven Österlen för allmänheten den sista augusti.

– Den publika delen tog bort fokus från det vi egentligen vill jobba med och det är metodutveckling när det gäller rehabiliteringsträdgård, förklarar Inger Blomgren Larsson.

Samtidigt vill hon inte stänga dörrarna helt och hållet. Mötet med besökarna gör arbetsträningen mer realistisk, ger tillfälle till social övning och leder till fler arbetsuppgifter. Den publika delen ska därför finnas kvar i någon form, men utvärderas inför nästa säsong. ○

Bra team. Att ingå i ett team ser Susanne Bergkvist och Bo Sandberg som en väldigt styrka och de anser att sjukvården överlag borde arbeta mer teambaserat.

ANNONS

Evidens för laser i ledande tidskrift

Laser fungerar som behandling vid kronisk nacksmärta. Det visar en ny utdrag från tidsningen Fysioterapi nr 1 2010

Laser tog bort hans ryggvärk

Aftonbladet söndag 15 nov.

Laser har ofta använts utan så stort kunnskap om vilken dos och behandlings-

svt 2
Laser effektivt mot nacksmärta rapport 19.30 23 nov

Laser hjälper mot kronisk nacksmärta

Utdrag från DN fredag 13 nov

Marknadens kanske snabbaste lasersystem. Med dubbla multiprober (åtta laserdioder), kan ett större område täckas på 20-60 sekunder.

Vi vet vilka doser du ska ge på olika problem. Irradia har alltid fri behandlingssupport och utbildning för MID-laseranvändare

Irradia

08-545 666 70

laser@irradia.se

www.irradia.se

Irradia